

Jak funguje Fairtrade

Nguyen Chi Le Thuy
pěstitelka kávy z družstva
EA KIET ve Vietnamu

“Kdysi jsem žila v domě z bláta a spala na kartonech. Ale díky fairtradovému příplatku jsme si hodně pomohli. Zaplatili jsme z něj školné, a mé děti tak mohly dosáhnout vyššího vzdělání. Jsem za to moc ráda, protože sama bych si to nemohla dovolit.”

Florence Naliaka Mang'eni
zaměstnankyně květinové farmy Wildfire Flowers

Co znamená Fairtrade

Fairtrade je certifikace zboží. Lidem ze zemí Afriky, Asie a Latinské Ameriky poskytuje možnost užít se vlastní prací za důstojných podmínek. Pěstitelé a zaměstnanci dostávají v rámci systému Fairtrade za své kakao, kávu, banány nebo další plodiny spravedlivou výkupní cenu a navíc fairtradový příplatek.

Mezi základní principy Fairtrade patří:

- spravedlivá výkupní cena,
- fairtradový příplatek,
- zákaz nucené a dětské práce,
- dodržování pracovních práv,
- demokratické rozhodování,
- možnost předfinancování,
- šetrnost k životnímu prostředí.

Fairtradové komodity pěstují především drobní pěstitelé a pěstitelky ve světě. Jedná se hlavně o kávu a kakao, ale také o banány, čaj, třtinový cukr, rýži, koření, bavlnu nebo řezané květiny.

Káva

Pro 25 milionů pěstitelů a pěstitelek je pěstování kávy hlavním způsobem obživy. O kávovníky se starají na svých rodinných pozemcích a společně pokrývají titi drobní pěstitelé 60 % světové produkce kávy. Dobrá káva totiž vyžaduje osobní péči a ruční sběr pouze zralých plodů.

Pěstitelům pomáhá spojování do družstev. Ty se pak mohou nechat certifikovat podle pravidel Fairtrade. Členové fairtradového družstva mohou využívat odbornou podporu k boji s dopady klimatické změny, poradenství k pěstování, levné úvěry a hlavně za svou kávu dostávají spravedlivou cenu. Pěstitelé se tak mohou pěstováním kávy lépe uživit. A navíc společně rozhodují, jak využijí bonusový fairtradový příplatek určený pro rozvoj komunity.

Hlavní problémy:

- Výkupci využívají izolovanost a slabé vyjednávací pozice drobných pěstitelů, kteří nejsou členy družstev. Pěstitelé nemají přístup k informacím o trhu a cenách a svou kávu nemohou snadno prodat jinde.
- Změna klimatu přináší extrémní výkyvy počasí. Velká vedra i nepravidelné deště zvyšují výskyt různých škůdců a onemocnění kávovníků.
- V dodavatelském řetězci kávy dominují velké nadnárodní obchodní a pražírenské společnosti.
- Cena kávy na světovém trhu stále kolísá, pěstitelé dopředu neví, kolik za svoji úrodu dostanou.
- Pěstitelé nemají prostředky a znalosti potřebné pro zvyšování produkce a kvality své kávy ani pro reagování na změnu klimatu.

“Prodávat naši kávu do systému Fairtrade je pro nás zásadní. Díky fairtradovému příplatku pomáháme pěstitelům měnit jejich životní podmínky. Podporujeme lepší zpracování jejich kávy, opravujeme jejich bydlení, organizujeme vzdělávací programy, chráníme životní prostředí.”

Margarita Conde
ředitelka družstva ASOPROSIERRA v Kolumbii

Banány

Banány patří mezi nejoblíbenější a nejprodávanější ovoce na světě. Lidé je na plantážích sklízí ještě zelené a ony pak po naložení do chladícího kontejneru putují kamiónem a lodí do dozrávareň v Evropě. Přestože se dováží z dalekých zemí, v supermarketu jsou často levnější než místní jablka. Nízká cena je možná pouze na úkor zneužívání lidí a přírody v zemích produkce.

Fairtrade přináší zlepšení pracovních podmínek na plantážích. Nejsou zde využívány zakázané chemikálie a zaměstnanci využívají ochranné pomůcky. S lidmi vedení zachází důstojně, mohou zakládat odborové organizace a hájit svá práva. Za každou prodanou krabici banánů dostanou navíc 1 USD fairtradového příplatku. V roce 2024 zapojení banánový zaměstnanci a pěstitelé rozhodovali o využití celkem 883 milionů korun. Prostředky investují do různých sociálních a vzdělávacích projektů, například zlepšení přístupu k pitné vodě, oprav bydlení zaměstnanců plantáží nebo budování komunitních prodejen.

Hlavní problémy:

- Banánový průmysl se vyznačuje katastrofálními pracovními podmínkami. Pracovní doba běžně přesahuje 12 hodin, přesčasy nebývají proplaceny a mzda jen málokdy převyšuje minimální mzdu.
- Zaměstnanci nemohou kolektivně vyjednat lepší pracovní podmínky, zakládání odborů je násilně potlačováno.
- Ceny banánů extrémně stlačují supermarkety. Tlačí na velké banánové firmy, ty dále na majitele plantáží a ti na samotné zaměstnance.
- Na pěstování banánů se využívá velké množství pesticidů, které kontaminují půdu i vodní zdroje.
- Lidé tak často nemají přístup k pitné vodě, mají kožní a oční problémy, trpí psychickými onemocněními a rakovinou.
- Výnosy jsou ohroženy nejen klimatickou změnou a šířením houbových onemocnění. Pěstitelé se potýkají se suchem, záplavami a hurikány.

“Na běžném trhu často nedostanete dobrou cenu. Přidala jsem se do Fairtrade, protože mi pomáhá zlepšovat plantáž a přináší naší rodině více peněz.”

Andrea Molina
pěstitelka fairtradových baby banánů
z družstva ASODATIL v Kostarice

Kakao

Celkem 70 % světové produkce kakaa pochází ze západní Afriky. Většina kakaa zde pochází od drobných pěstitelů s plantážemi menšími než 5 hektarů. Pěstování kakaa je hlavním zdrojem příjmu pro více než 5,5 milionů pěstitelů.

Díky Fairtrade se mohou pěstitelé sdružovat ve fungujících družstvech, mohou využívat poradenství pro efektivnější pěstování a společně rozhodovat o nakládání s fairtradovým příplatkem. V roce 2024 zapojení kakaovní pěstitelé po celém světě získali na příplatek 1, miliardy korun. Z těchto bonusových prostředků posilují pěstitelé svá družstva, žijí v komunitách a zlepšují produktivitu pěstování. Ke zvýšení produktivity využívají vzdělané agroinženýry, kteří pěstitele učí prořezávat kakaovníky, ekologicky hnojit nebo vytvářet kompost.

Hlavní problémy:

- Rodiny drobných pěstitelů kakaa nedostávají za svou produkci dostatečně zapláceno a žijí v chudobě. Dle studie Impact Institute z roku 2025 činí medián ročního příjmu pěstitelů kakaa v Pobřeží slonoviny necelých 70 000 Kč.
- Podle studie NORC při Chicagské univerzitě je jen v Pobřeží slonoviny a v Ghaně na kakaových plantážích nuceno pracovat 1,56 milionů dětí ve věku 5 až 17 let. Na plantážích nosí těžké náklady a pracují s mačetami.
- Pěstitelé žijí často v odlehklých venkovských oblastech bez fungujících škol, zdravotní péče a přístupu k pitné vodě.
- Zvyšování produkce kakaa jako exportní komodity způsobuje ničení životního prostředí. Pobřeží slonoviny kvůli zakládání nových plantáží palmy olejná, kávy nebo právě kakaa přišlo od roku 1960 o 80 % svých deštných lesů.

“Fairtrade opravdu motivuje lidi ve zdejší komunitě. Poskytuje školení pro farmáře a nabízí aktivní výměnu informací o pěstování kakaa.”

Sahr Ngombu Yajah
pěstitel kakaa v Sierra Leone

Certifikace a kontrola

Fairtrade International je mezinárodní nezisková organizace, která především stanovuje standardy pro certifikaci Fairtrade a dohlíží na využívání známky FAIRTRADE. Věnuje se také rozvoji trhu a zvyšování povědomí o Fairtrade. Svou činnost financuje především z licenčních poplatků od obchodníků, kteří používají známku FAIRTRADE na svých produktech.

Shodu se standardy Fairtrade International kontroluje nezávislá certifikační společnost FLOCERT. Tato auditorská společnost provádí kontroly dodržování standardů a realizuje pravidelné audity ve spolupráci s inspektory a auditory po celém světě. Ty si platí samotná družstva, obchodníci či zpracovatelé. Certifikovaný musí být každý článek obchodního řetězce, od pěstitelského družstva přes dopravce až po zpracovatele, který výrobek zabalí. Spotřebitel tak má jistotu, že produkt se známkou FAIRTRADE opravdu naplňuje požadované standardy Fairtrade.

Fungování Fairtrade

Fairtrade je globální certifikační systém, do kterého je zapojeno více než 1,9 milionu pěstitelů a zaměstnanců z více než 1 800 organizací a družstev v 67 zemích světa. O zásadních otázkách fungování systému Fairtrade rozhodují také zástupci pěstitelských družstev a organizací, kteří disponují 50 % hlasů na Valné hromadě.

Certifikovaná FairBio pražírna
v Kostelci nad Labem

“Fairtrade je pro nás velmi důležitý. Vnímáme ho jako hnutí založené na určité filosofii pěstitelství, kde nejde jen o certifikaci, ale také o sdílení přesvědčení jak žít a pěstovat plodiny. Každá farma musí prosperovat, ale důležité je pro nás i zachování přírodních porostů. Chceme, aby u nás fungovaly chráněné lesní oblasti a pole v symbióze, jako jeden celek.”

Adrián Rodríguez Varela
ředitel družstva COOPEPIÑA v Kostarice

Hlavní výhody Fairtrade

Garantovaná minimální výkupní cena

Certifikace Fairtrade znamená pro pěstitele, že za své plodiny dostanou takovou výkupní cenu, která pokryje jejich výrobní náklady a zároveň jim umožní lepší životní podmínky. Fairtrade nabízí garantovanou minimální výkupní cenu, která funguje jako záchranná síť při poklesech na trhu. Cena je stanovena pro každý produkt, například u prané kávy arabika činí 1,80 dolaru za libru (tj. 0,454 kg). Pokud je cena na světovém trhu vyšší, dostává pěstitel od certifikovaného obchodníka tuto vyšší tržní cenu.

Fairtradový příplatek

K výkupní ceně vyplácí certifikovaný odběratel navíc fairtradový příplatek. Ten činí u prané arabiky 0,20 dolaru za libru kávy. Tyto bonusové peníze dostává fairtradové družstvo. Jeho členové pak demokraticky rozhodují o použití těchto dodatečných finančních prostředků – investuje se většinou do zvyšování produktivity pěstování a do komunitních sociálních nebo vzdělávacích projektů. Z fairtradového příplatku jsou stavěny cesty, studny, školy, financována stipendia nebo zajišťována lékařská péče. V roce 2023 takto pěstitelé a pěstitelky rozhodovaly o 5,13 miliardách Kč, které slouží k rozvoji pěstitelských komunit!

Známka FAIRTRADE

Certifikační známka FAIRTRADE označuje zboží, které bylo vyrobeno v souladu se standardy Fairtrade International (www.fairtrade.net). Známká má několik variant. U klasické známky s černým pozadím všechny suroviny, které jsou dostupné jako fairtradové, pochází od certifikovaných výrobců. Existují i speciální známky s bílým pozadím, které jsou určeny pro jednotlivé přísady složených produktů, například jen pro kakao obsažené v čokoládě.

Co můžeme udělat my?

- nakupovat fairtradové výrobky
- věnovat se globálnímu vzdělávání
- zapojit se do komunitních fairtradových akcí
- informovat o životě pěstitelů ve svém okolí

www.fairtrade.cz/zapojte-se

Vanda a Tamara na Férové snídani
v blanenském zámeckém parku.

Kdo jsme?

Fairtrade Česko a Slovensko je nevládní nezisková organizace, která se zabývá podporou myšlenky fair trade a zároveň je oficiálním zástupcem Fairtrade International pro Česko a Slovensko. Komunikujeme s certifikovanými výrobci, podílíme se na propagaci Fairtrade a podporujeme aktivní lidi v osvětě a vzdělávání o globálních souvislostech ve světě.

www.fairtrade.cz

Autor fotografií: Stanislav Komínek (Fairtrade Česko a Slovensko)
a Dominique Fofanah (thegoodmessage.studio)